HİRARİUM GÜNLÜKLERİ

Prof. Dr. S. M. Marandi ile İran-ABD Geriliminde Tırmanma ve Direniş Ekseninin Stratejik Analizi

Hazırlayan: İsmail Küçükbaşol, M.A. (Ph.D. Candidate)

Nisan 2026

Url: https://www.youtube.com/watch?v=O_AZmQmqQ7Q&pp=ygUMZGlhbG9nIHdvcmtz

Yayın ve Erişim Tarihi: 28.04.2026

Konuşmacılar Hakkında Kısa Bilgi:

· Moderatör Nima Akhorshid: Savaş muhabiri ve jeopolitik analisttir. Özellikle Batı Asya'daki kriz bölgelerinden ve İran'a yönelik uluslararası politikalardaki gelişmelerden aktarımlar yapmaktadır.

· Konuk Prof. Dr. Seyed Mohammad Marandi: Tahran Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı ve Oryantalizm profesörüdür. Aynı zamanda kıdemli bir siyasi analist olarak İran'ın dış politikası, nükleer müzakereler ve Batı ile ilişkiler konularında uzman görüşleriyle tanınmaktadır.

1. **Trump'ın İran'ın Çöküşüne Dair İddiası ve İletişim Krizinin Değerlendirilmesi**

Moderatör Nima Akhorshid, Donald Trump'ın sosyal medya üzerinden yaptığı, "İran'ın çöküş halinde olduğu ve ABD'den ticaretin önünü açmasını istediği" yönündeki paylaşımını gündeme getirmektedir. Prof. Marandi ise bu iddiayı kesin bir dille reddetmektedir. Trump'a bu yönde bir iletişimin kesinlikle gelmediğini belirten Marandi, bu tarz bir açıklamanın mantıklı bir zemini olmadığını vurgulamaktadır. Zira İran'ın, Trump'ın İslamabad'da dayatmaya çalıştığı müzakereleri henüz reddetmişken, çöküş içinde olduğunu söyleyerek yardım istemesinin anlamsız olduğunu ifade etmektedir. Marandi, bu iddianın temelinde, Trump yönetiminin ve ana akım medyanın İran'da bir kırılma ve bölünme olduğuna dair bir yanılgı içinde bulunduklarına dikkat çekmektedir.

2. **Hürmüz Boğazı'ndaki Ablukanın Küresel Ekonomik Etkileri ve Stratejik Yanılgılar**

Prof. Marandi, mevcut durumda esas endişe verici gelişmenin, ABD'nin Hürmüz Boğazı'na uyguladığı ablukanın küresel ekonomi üzerinde yarattığı yıkıcı etkiler olduğunu belirtmektedir. Küresel ekonominin çok tehlikeli bir dönüm noktasına ulaştığını ve önümüzdeki on gün içinde sorunların dünya çapında belirgin bir şekilde artacağını öngörmektedir. Bu yıpratma savaşında Trump'ın İran halkından daha uzun süre dayanmayı umduğunu ancak bunun büyük bir hesap hatası olduğunu dile getirmektedir. İran'ın hayatta kalmak için savaştığını, Trump'ın ise tercihe dayalı bir savaş yürüttüğünü vurgulayan Marandi, İran halkının geçmişteki ağır yaptırımlar altında neredeyse hiç petrol satamadığı dönemlerde bile gösterdiği direnci hatırlatmaktadır. Buna karşın, ABD'nin bu ablukayla tüm dünyayı, herhangi bir meşru gerekçesi olmayan bir acının içine sürüklediğini ve bunu Siyonist bir rejimin çıkarları uğruna yaptığını ifade etmektedir.

3. **Olası Uçuşa Yasak Bölge İlanı ve Askeri Tırmanma Riskleri**

Moderatör Akhorshid, ABD'nin İran üzerinde bir uçuşa yasak bölge ilan edebileceğine dair söylentileri sormaktadır. Prof. Marandi, böyle bir girişimin pratik bir etkisi olmayacağını, zira İran uçuşlarının devam edeceğini belirtmektedir. ABD'nin İran uçaklarını hedef alması durumunda bunun doğrudan bir savaş ilanı anlamına geleceğini ve ateşkesin biteceğini vurgulamaktadır. Bu durumda İran'ın, Basra Körfezi bölgesinde ABD'ye yardım eden Katar, Bahreyn, BAE, Kuveyt ve Suudi Arabistan gibi ülkeleri hedef alacağını, bu ülkelerin çok acı verici bir durumla karşı karşıya kalacağını belirtmektedir. Ayrıca, hava koşullarının yakında değişeceğini, Basra Körfezi'nde havaların ısınıp nem oranının artmasıyla ABD için savaş yürütmenin çok daha zorlaşacağını stratejik bir faktör olarak eklemektedir. Tüm bu nedenlerle, ABD'nin böyle bir provokasyonunun İran'a bölgedeki hedefleri vurmak için meşru bir zemin sağlayabileceğini ifade etmektedir.

4. **İran'ın Askeri Hazırlıkları, Kara Harekatı Senaryoları ve Savunma Doktrini**

Prof. Marandi, Tahran'daki genel kanının büyük bir çatışmanın yakın olduğu yönünde olduğunu açıklamaktadır. ABD'nin büyük miktarda kara savaşına yönelik teçhizat getirdiğini ve İranlı yetkililerin olası bir kara işgali için farklı senaryoları tartıştığını belirtmektedir. İran'ın bu işgale tam anlamıyla hazır olduğunu, bazı bölgelerde ABD güçlerinin derin savunma hatları nedeniyle çok büyük sorunlar yaşayacağını, bazı bölgelerde ise kontrollü bir şekilde ilerlemelerine izin verilip ardından füze ve insansız hava araçlarıyla hedef alınacaklarını anlatmaktadır. Marandi, ABD'nin İran'ın füze ve İHA kapasitesini, sayılarını tamamen hafife aldığını ve bu silahların üretiminin şu anda dahi devam ettiğini vurgulamaktadır. Aynı şekilde, Pakistan heyetinin ziyareti sırasında İran savaş uçaklarının aktif olduğunun ve hava savunma sistemlerinin beklenmedik bir başarı gösterdiğinin altını çizmektedir.

5. **İran'ın Hava Savunma Testleri ve Gelişen Kapasitesinin Analizi**

Moderatör, Tahran'daki son hava savunma faaliyetlerinin test mi yoksa bir saldırıya karşılık mı olduğunu sormaktadır. Prof. Marandi, ciddi bir olay yaşanmadığını düşünmektedir. 12 günlük savaştan sonra İran'ın kapasitelerini sekiz-dokuz ay gibi kısa bir sürede çok hızlı bir şekilde geliştirdiğini ve ikinci savaşta ABD ve İsrail'in birleşik ateş gücüne rağmen çok daha iyi bir performans sergilediğini hatırlatmaktadır. Geçtiğimiz iki-üç haftadır İran'ın gece gündüz çalışarak bir sonraki aşama için hazırlandığını ve eksikliklerini giderdiğini ifade etmektedir. Özellikle insansız hava araçlarına ve alçaktan uçan hava araçlarına karşı savunmada birkaç hafta öncesine göre çok daha yetenekli hale geldiğini belirtmektedir. ABD'nin hazırlık yaptığı bu süre zarfında İran'ın da boş durmadığını ve artık düşmanın neler yapabileceğini bildiği için daha iyi hazırlandığını vurgulamaktadır.

6. **Bölgesel Aktörlere Yönelik Caydırıcılık ve Asimetrik Karşılık Stratejisi**

Prof. Marandi, Suudi Arabistan ve BAE başta olmak üzere bölge ülkelerinin, ABD'nin hava sahalarını, karalarını ve denizlerini kullanmasına izin vermeden İran'a karşı bir savaşın imkansız olduğunu artık çok iyi bildiklerini belirtmektedir. Bu ülkelerin İran'ın kritik altyapılarına yönelik saldırılara nasıl karşılık vereceğini gördüklerini ve kendi kritik altyapılarının İran'a coğrafi olarak ne kadar yakın ve savunmasız olduğunun farkında olduklarını söylemektedir. İran'ın, füze kuvvetleri komutanının da belirttiği gibi, bölgeden yıllarca petrol ve gaz çıkışını durdurma kapasitesine sahip olduğunu ve bunun küresel bir ekonomik depresyona yol açacağını ifade etmektedir. İran'ın misillemelerinde sivilleri hedef almamaya özen gösterdiğini, buna karşın ABD ve İsrail'in okulları ve hastaneleri bombalamakta bir sakınca görmediğini belirterek, ahlaki üstünlüğe vurgu yapmaktadır.

7. **İran'ın Füze Programındaki Yenilenme, Askeri İşbirlikleri ve Savunma Sanayiinin Derinliği**

Moderatör, İsrail medyasında yer alan, ateşkes sırasında İran'ın balistik füze programını hızla restore ettiğine dair haberlere ve İran'ın askeri yeteneklerini bağımsız ülkelerle paylaşma isteğine değinmektedir. Prof. Marandi, İran askeri endüstrisinin devlet kontrolünde ve kâr amacı gütmediği için ABD'den çok daha hızlı, verimli ve ucuz üretim yapabildiğini belirtmektedir. İran'ın onlarca yıldır inşa ettiği yer altı füze ve İHA üsleri sayesinde, henüz kullanılmamış devasa bir füze ve drone okyanusuna sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumun, İran'a Batı'dan pahalı uçaklar satın almak yerine, ABD'nin ezici hava gücüne karşı koyabilecek asimetrik ve maliyet-etkin bir savunma ve saldırı kabiliyeti sağladığını anlatmaktadır. Ayrıca, İran ve direniş ekseninin ideolojisinin dünya çapındaki kurtuluş hareketleri için nasıl bir ilham kaynağı haline geldiğine dikkat çekmektedir.

8. **Minab Okulu Saldırısı ve Dena Destroyerine Yönelik Çifte Vuruş Taktiğinin Ahlaki Boyutu**

Sohbetin bu bölümünde, ABD ve İsrail'in savaş suçu niteliğindeki eylemleri ayrıntılandırılmaktadır. Prof. Marandi, ABD'nin İran'daki Minab okuluna düzenlediği ve 168 çocuğun ölümüne yol açan saldırının tamamen kasıtlı olduğunu, çünkü bu okulun yıllardır haritalarda yer aldığını ve ilk saldırı dalgasındaki hedeflerin aylarca süren bir çalışmayla özenle seçildiğini anlatmaktadır. Kurbanların çoğunun subay çocukları olmasının, İran ordusuna "bir ders verme" amacı taşıdığını belirtmektedir. Benzer şekilde, Dena destroyerine yapılan saldırıda da geminin silahsız olduğunu ve uluslararası bir toplantıdan döndüğünü bilmelerine rağmen ABD'nin, sırf daha fazla insan öldürmek için ikinci bir vuruş gerçekleştirdiğini vurgulamaktadır. Bu "çifte vuruş" taktiğinin İsrail rejimi tarafından da Gazze ve Lübnan'da sistematik olarak uygulandığını belirtmektedir.

9. **Müzakere Süreci: Üç Aşamalı İran Planı ve ABD'nin Taahhütlerini Yerine Getirmeme Sorunu**

Moderatör, İran'ın sunduğu üç aşamalı bir barış planından bahsetmekte ve bunun doğruluğunu sormaktadır. Prof. Marandi, İran'ın önceliğinin, Trump'ın da başlangıçta müzakere çerçevesi olarak kabul ettiği 10 maddelik barış planı olduğunu teyit etmektedir. İran'ın odağının savaşın ve uluslararası topluma uygulanan ablukanın sona erdirilmesi olduğunu belirtmektedir. ABD'nin ise önceliğin nükleer program olduğunu dayatmasına karşı çıkmaktadır. Marandi, bir sonraki müzakere aşamasına geçilebilmesi için ABD'nin mevcut ateşkes anlaşmasındaki taahhütlerini yerine getirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İsrail'in Gazze ve Lübnan'daki saldırılarının ve İran limanlarına uygulanan ablukanın, ateşkesin ABD tarafından ihlal edildiği anlamına geldiğini, bu ihlaller sürerken yeni müzakerelerin bir anlamı olmayacağını savunmaktadır.

10. **Avrupa'nın İkircikli Tutumu ve Batı'nın Ahlaki İflasına Dair Değerlendirme**

Moderatör, AB yetkilisi Ursula von der Leyen'in İran'da demokrasi olmadığı ve 17.000 kişinin öldürüldüğü yönündeki sözlerini hatırlatmaktadır. Prof. Marandi, buna sert bir yanıt vererek, von der Leyen'in bizzat sıradan İranlı kadın ve çocukları hedef alan yaptırımların mimarlarından biri olduğunu belirtmektedir. Batı'nın insan hakları söyleminin tamamen ikiyüzlü olduğunu; onların demokrasi ve çocuk haklarından bahsederken, İsrail'in çocukları zevk için keskin nişancı ile vurmasına ses çıkarmadığını ifade etmektedir. Marandi, geçmişte Avrupalılara Rusya ile bağlarını kopardıkları için İran ile bir enerji anlaşması önerdiğini, ancak onların Ukrayna savaşının birkaç hafta içinde biteceği yanılgısıyla bunu reddettiğini anlatmaktadır. Bugün ise Avrupa'nın enerjisiz kalarak hızla sanayisizleştiğini ve İran'a karşı talepte bulunacak bir konumda olmadığını vurgulamaktadır.

11. **İran-Rusya Stratejik İlişkilerinin Derinleşmesi ve Çok Kutuplu Dünya Düzeni**

Son olarak Prof. Marandi, İran Dışişleri Bakanı'nın Putin ile görüşmesinin stratejik önemine değinmektedir. Geçmişte Sovyetler Birliği ile sorunlu bir ilişkiye sahip olan İran'ın, bugün Rusya ile ilişkilerinin ABD'nin düşmanca politikaları sayesinde tarihte hiç olmadığı kadar yakınlaştığını belirtmektedir. Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru gibi projelerin, Ukrayna'daki savaştan sonra iki ülke tarafından ciddiyetle ele alınmaya başlandığını anlatmaktadır. Değerlendirmesini, ABD'nin hem Avrupa'da hem de Batı Asya'daki savaşı kaybettiğini belirterek sonlandırmaktadır. Siyonist rejimin ve ABD'nin takındığı şeytani ve soykırımcı tutumun dünya tarafından net bir şekilde görüldüğünü ve bu durumun tüm dünya halkları için sefalet yarattığını ifade etmektedir.